

Kritische reflectie over alternatieve geneeswijzen voor rugpijn

N. Fraeyman
Maart 2012

© 2011 Universitair Ziekenhuis Gent

© 2011 Universitair Ziekenhuis Gent

Scope van de presentatie

1. Afbakening van het onderwerp
2. Alternatieve therapieën en rugpijn
3. Bestuderen van het effect van geneeswijzen
4. 6 problemen
5. Samenvatting en conclusie

Afbakening van het onderwerp (1)

De presentatie gaat **niet** over:

- medische aspecten van rugpijn
- medico-legale aspecten bij de behandeling (ziekteverzuim, sociale voorzieningen ...)
- een gedetailleerde bespreking van de alternatieve geneeswijze

Afbakening van het onderwerp (2)

De presentatie gaat **WEL** over:

- Evidentie voor een positief resultaat van een behandeling
- Kritische evaluatie van recente literatuurgegevens (Cochrane, KCE .....
- Een korte inleiding over de manier om tot evidentie te komen.

Alternatieve therapieën en rugpijn (1)

1. Acupunctuur

- (oude) chinese geneeswijze
- invasieve techniek
- aanprikken van acupunctuurpunten op meridianen
- verbeteren van de stroom van energie
- overeenkomst met “triggerpoints”

Evidentie voor het gebruik van acupunctuur bij rugpijn

Cochrane 2011

- Hulp in de acute fase, korte termijneffect bij behandeling van chronische fase
- Effect van acupunctuur is vergelijkbaar met het effect van conventionele behandelingen
- Effect van acupunctuur is beter dan “waiting list”

Bishop et al (2011)

- Grote variabiliteit in klinisch resultaat, weinig goede studies
- Resultaat afhankelijk van de verhouding tussen patiënt en behandelaar
- De behandeling is niet te veralgemenen ; optimale selectie van patiënten komt hieraan tegemoet

Standaert et al (2011)

- **Weinig tot geen positieve resultaten met acupunctuur**
- **Geen duidelijk verschil met andere behandelingen, wel beter dan waiting list**

Acupunctuur - conclusie

- **Zwakke evidentie, weinig goed uitgevoerde studies, heterogeniteit in behandelwijze**
- **Positieve effecten zijn meestal kortstondig**
- **Grootste positief effect op niveau van pijnbestrijding**
- **Acupunctuur kan helpen als aanvulling bij andere (klassieke) therapieën**

Alternatieve therapieën en rugpijn (2)

2. Chiropraxie

- Manipulatie van de ruggengraat
- Manipulatie – mobilisatie – veelheid aan technieken
- Frequent hoge snelheid – lage amplitude behandeling (“kraken”)
- “rugarts” (zoals tandarts)?

Evidentie voor het gebruik van chiropraxie bij de behandeling van rugpijn

Cochrane 2008

- Manipulatie beter dan geen behandeling, positief resultaat voor pijnbestrijding en het kunnen uitvoeren van eenvoudige werkzaamheden
- Gelijkwaardig aan klassieke behandeling (medicatie, oefeningen ...)

(analoge conclusie in Cochrane, 2011; Casazza, 2012)

Assendelft et al (2004), Ferreira et al (2003), Rubenstein (2010)

- **Manipulatie van patiënten met acute lage rugpijn is positief voor pijnbestrijding op korte termijn in vergelijking tot sham of geen therapie**
- **Geen verbetering voor het functioneren van de patiënt**
- **Analoge conclusies voor chronische rugpijn**

Chiropraxie - conclusie

- **Grote variabiliteit in resultaten naargelang gebruikte behandelwijze**
- **Toepassing van manipulatie en mobilisatietechnieken kunnen leiden tot verbetering van de conditie van de patiënt**
- **De resultaten met chiropraxie zijn vergelijkbaar met deze van klassieke behandelingen**

Alternatieve therapieën en rugpijn (3)

3. Homeopathie - Osteopathie

Homeopathie:

gepersonaliseerde behandeling van patiënten met sterk verdunde oplossingen van “stoffen”

Osteopathie:

hoofdzakelijk zachte manipulatieve technieken met als doel de beweeglijkheid van het musculoskeletair systeem te verbeteren

Evidentie voor het gebruik van homeopathie en osteopathie bij rugpijn

Gmünder (2002)

geen evidentie voor een positief effect van homeopathie

KCE (2011)

Het effect van osteopathie is vergelijkbaar met een placebo behandeling

Alternatieve therapieën en rugpijn (4)

4. kruidentherapieën

- Extracten van kruiden, planten als externe toepassing (zalf, ...) of als interne toepassing
- Is verschillend van homeopathie!

Evidentie voor het gebruik van kruidenextracten bij rugpijn

Cochrane (2011)

- Positief effect van duivelsklauw (actief bestanddeel harpagoside)
- Positief effect van een extract van wilgenbast (actief bestanddeel salix)

Ernst (2002), Kesting (2010)

- Chinese kruiden zijn vaak gecontamineerd met klassieke westerse medicatie
  - Gold nine (antihypertensivum) bevat amlodipine
  - Shueng Feng (antischimmel) bevat ketoconazole

Het bestuderen van het effect van (alternatieve) geneeswijzen

Gouden standaard : Gerandomiseerde klinische studie

Voorwaarden :

Gerandomiseerd versus niet-gerandomiseerd

Niet blind – enkel blind – dubbel blind

Retrospectief versus prospectief

Open label experiment

De “power” van een experiment

Placebo gecontroleerd

.....

Meta-analyse

Systematic review

Hoe moeten we deze gegevens interpreteren?

6 problemen:

- Meestal methodologisch zwakke studies
- Vaak grote bias in patiëntengroepen en in publicatiecultuur
- Kwantitatief versus kwalitatief onderzoek
- Placebo-(nocebo)-frustratie
- Cognitieve problematiek
- Karakteriseren van rugpijn

Zwak methodologische studies (1)

- **Randomized Clinical Trial wordt niet altijd toegepast**
- **(Soms) beperkt aantal patiënten per studie, meta-analyses nodig**
- **Graad van evidentie is vaak omgekeerd evenredig met de kwaliteit van de studie**
- **Kunnen RCT toegepast worden ?**

Zwak methodologische studies (2)

- **Maar ook moeilijkheden in het verwerken van literatuur omwille van de heterogeniteit van de publicaties.**
- **Conclusie wordt beïnvloed door de selectie van referenties die gebruikt worden (Shang, 2005, 2011).**

Bias in patiëntengroepen en in publicatiecultuur

- **(Vaak) zwakke randomisering, moeilijke “informed consent”-situatie**
- **(Vaak) publicatie in “ontvankelijke” journals, zelden in bekende hoog gekwalificeerde medische journals**
- **De publicaties in bekende journals rapporteren bijna altijd negatieve resultaten**
- **De publicaties in ontvankelijke journals rapporteren bijna altijd positieve resultaten**

Kwantitatief versus kwalitatief onderzoek

(Semi)kwantiseren van pijn

- is zeer moeilijk, vaak kwalitatief.
- op basis van score (numeriek, visueel, ...)
- absolute pijn versus relatieve pijn
- evolutie van pijn
- persoonlijke/psychologische/omgevings-factoren

Placebo-(nocebo)-frustratie

- (altijd) zeer moeilijk om een geschikte placebo op te zetten
- Er is een sterk link met de cognitieve beleving van rugpijn.
- Huidige tendens: patiënten vertellen dat hij/zij een placebo krijgen!

Cognitieve problemen

Breen et al (2007), (2009), (2011)

- **Verwachting van de patiënten is een slechte voorspellende factor voor een succesvolle behandeling**
- **Er is nood aan standaardisatie van verwachtingspatronen**
- **“Shared decision making” is een mogelijke benadering maar vergt een positieve en aangepaste attitude van patiënten en genezer**

Karakteristieken van rugpijn

- **Zeer heterogene groep aandoeningen zowel qua fenotype, als qua oorzaak en dit in combinatie met de persoonlijke beleving door de patiënten**
- **Indeling door O'Sullivan op basis van mechanisme en restcapaciteit van de patiënten (Dankaerts, 2009)**
- **Tentatieve indeling op basis van biomedische analyse (Breen, 2011)**

Conclusie

- **Bewijzen van positief effect van alternatieve geneeswijzen bij de behandeling van rugpijn zijn tot op heden schaars**
- **We moeten dus erg kritisch zijn en blijven t.o.v. het gebruik van alternatieve geneeswijzen bij de behandeling van rugpijn.**
- **De noodzaak om op dezelfde manier naar verdere bewijzen voor het positief effect van alternatieve geneeswijzen te zoeken moet worden in vraag gesteld**
- **Er moet vooral en voorafgaand fundamenteel biomedisch onderzoek worden uirgevoerd**

